

Anna Domańska, Piotr Kajak
(Uniwersytet Warszawski,
e-mail: a.domanska@uw.edu.pl;
p.kajak@uw.edu.pl)

PAŃSTWOWE EGZAMINY CERTYFIKATOWE Z JĘZYKA POLSKIEGO JAKO OBCEGO NA UNIWERSYTECIE WARSZAWSKIM (PO 2015 ROKU)*

Pierwsze egzaminy certyfikacyjne z języka polskiego jako obcego odbyły się w czerwcu 2004 r. Prace przygotowawcze zmierzające do uruchomienia certyfikacji jppo rozpoczęły się w Ministerstwie Edukacji Narodowej co prawda dużo wcześniej, bo już w 1999 roku, ale formalna możliwość potwierdzenia znajomości języka polskiego jako obcego i zdobycia certyfikatu została wprowadzona *Ustawą z dnia 11 kwietnia 2003 roku o zmianie Ustawy o języku polskim*.¹ Na jej mocy powołana została Państwowa Komisja Poświadczania Znajomości Języka Polskiego jako Obcego, której zadaniem było sprawowanie nadzoru nad egzaminami przeprowadzanymi przez państwowe komisje egzaminacyjne, powoływanie ich składów, wyznaczanie terminów egzaminów, zlecenie przygotowania zadań egzaminacyjnych, organizacja i prowadzenie szkoleń dla egzaminatorów i autorów zadań. W skład Komisji wchodziła przedstawiciele największych polskich akademickich ośrodków nauczania języka polskiego jako obcego, a jej przewodniczącym był Władysław Miodunka z UJ. Jednostką organizacyjną odpowiedzialną za obsługę administracyjną i finansową systemu certyfikacji było Biuro Uznawalności Wykształcenia i Wymiany Międzynarodowej Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego (w lipcu 2017 r. przekształcone w Narodową Agencję Wymiany Akademickiej). Dokumentem poświadczającym znajomość języka polskiego jako obcego był (i jest dotychczas) wydawany przez Komisję certyfikat.

Wymienione akty prawne (patrz: przypis) były przez 11 lat (2004–2015) podstawą przeprowadzania egzaminów dla dorosłych na trzech

* Niniejszy tekst powstał na podstawie referatu wygłoszonego przez Piotra Kajaka na konferencji „Spotkanie Polonistyk Trzech Krajów – Chiny, Korea, Japonia” w listopadzie 2018 r. w Seulu [por. P. Kajak, *System certyfikacji języka polskiego jako obcego po 2015 roku: doświadczenia Podmiotu Uprawnionego Uniwersytet Warszawski* [w:] „Spotkania Polonistyk Trzech Krajów – Chiny, Korea, Japonia” – rocznik 2018/2019, red. Yongdeog Kim, Seul 2018, s. 389–397].

¹ Dz.U. 2003, poz. 661; Dz.U. 2003, poz. 1870, 1871.

poziomach zaawansowania: B1, B2 i C2. W tym okresie do egzaminu z języka polskiego jako obcego przystąpiło 10 029 osób.

W 2015 r. władze państwowe zdecydowały się zmodyfikować system certyfikacji i sposób przeprowadzania egzaminów. *Ustawa z dn. 12.06.2015 r. o zmianie Ustawy o języku polskim oraz Ustawy o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych*² oraz towarzyszące jej rozporządzenia: *Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dn. 11.12.2015 r. ws. Państwowej Komisji ds. Poświadczania Znajomości Języka Polskiego jako Obcego*³ i *Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dn. 26.02.2016 r. ws. egzaminów z języka polskiego jako obcego*⁴ wprowadziły wiele istotnych zmian. 10 maja 2016 r. (na podstawie *Rozporządzenia z 11.12.2015 r.*) powołano nową **Państwową Komisję do spraw Poświadczania Znajomości Języka Polskiego jako Obcego** (PKds.PZJPjO). W jej skład, któremu obecnie przewodniczy Waldemar Martyniuk, weszło 14 członków – 10 specjalistów oraz 4 urzędników, po jednym z następujących Ministerstw: Spraw Zagranicznych, Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Edukacji Narodowej oraz Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Do zadań Komisji należy m.in.: nadzór nad tworzeniem arkuszy egzaminacyjnych, ustalanie harmonogramu sesji egzaminacyjnych, badanie prawidłowości oceny egzaminów, prowadzenie szkoleń dla egzaminatorów, wydawanie certyfikatów. W myśl nowych przepisów Komisja nie powołuje natomiast, jak przed 2015 r., komisji egzaminacyjnych oraz nie przeprowadza egzaminów. Najistotniejszą zmianą „nowego” systemu jest zatem to, iż zrezygnowano z „monopolistycznej” pozycji Państwowej Komisji, będącej dotychczas jedynym podmiotem uprawnionym do egzaminowania.

Nowe zapisy prawne stworzyły szansę ubiegania się o status „licencjonowanego” ośrodka egzaminującego każdemu podmiotowi spełniającemu zapisane w prawie kryteria, niezależnie od tego, czy jest instytucją państwową (uczelnie wyższe), organizacją kulturalno-oświatową (organizacje polonijne), czy firmą prywatną (szkoły językowe).

Decyzja o ubieganiu się o status podmiotu uprawnionego stała się więc zwykłą decyzją biznesową (i dla uczelni, i dla przedsiębiorstw – szkół językowych). Na rynku nauczania jppo pojawiła się możliwość zdobycia dodatkowych środków nie tylko poprzez samo organizowanie egzaminów państwowych na zlecenie PKds.PZJPjO, ale także poprzez powiązanie swojego certyfikacyjnego zaangażowania z organizowanymi przez siebie kursami językowymi. Nie dziwi fakt, iż lista ośrodków egzaminujących wypełniła się błyskawicznie. Oto zaakceptowane przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego RP podmioty uprawnione do organizowania egzaminów z jppo (na podstawie § 11 b ust. 1 *Ustawy*

² Dz.U. 2015, poz. 1132.

³ Dz.U. 2015, poz. 2288.

⁴ Dz.U. 2016, poz. 405.

z dn. 7.10.1999 r. o języku polskim (Dz. U. z 2011 r. nr 43 poz. 224 z późniejszymi zmianami)⁵ – stan na 24.01.2019 r.:

- 1) w Polsce
 - we Wrocławiu (Uniwersytet Wrocławski),
 - w Katowicach (Uniwersytet Śląski),
 - w Krakowie (Uniwersytet Jagielloński),
 - w Lublinie (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej; Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II),
 - w Warszawie (Uniwersytet Warszawski; Uczelnia Łazarskiego; Fundacja Nauki Języków Obcych „Linguae Mundi”; Politechnika Warszawska Studium Języków Obcych; Edu & More Sp. z o.o.; Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego; Szkoła Wyższa Psychologii Społecznej – Uniwersytet Humanistycznospołeczny),
 - w Łodzi (Uniwersytet Łódzki),
 - w Rzeszowie (Uniwersytet Rzeszowski; Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania),
 - w Opolu (Uniwersytet Opolski),
 - w Poznaniu (Uniwersytet Adama Mickiewicza),
 - w Gdańsku (Akademia Języka Polskiego; Uniwersytet Gdański),
 - w Bydgoszczy (Wyższa Szkoła Gospodarki),
 - w Przemyślu (Państwowa Wyższa Szkoła Wschodnioeuropejska),
 - w Słupsku (Akademia Pomorska),
 - w Chełmie (Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa),
 - w Białymstoku (Politechnika Białostocka),
 - w Bielsku-Białej (Wyższa Szkoła Ekonomiczno-Humanistyczna),
- 2) na Ukrainie
 - w Łucku (Inozemna Mowa; Łucka Specjalizowana Szkoła I–III stopnia Nr 1 Łuckiej Rady Miejskiej Obwodu Wołyńskiego),
 - w Mikołajowie (Czarnomorski Uniwersytet Narodowy im. Petra Mohyły),
 - w Stryju (Kulturalno-Oświatowe Centrum im. Kornela Makuszyńskiego),
 - we Lwowie (Narodowy Uniwersytet Lwowski im. Iwana Franki),
 - w Iwano-Frankiwsku (Narodowy Uniwersytet Przykarpacki im. Wasyla Stefanyka),
 - w Kijowie (Spółka z o.o. ORATIO),
- 3) w USA
 - w Nowym Jorku (Centrala Polskich Szkół Doksztalających w Ameryce),
 - w Chicago (Zrzeszenie Nauczycieli Polskich w Ameryce),
- 4) w Wielkiej Brytanii
 - w Londynie (Szkoła Językowa „Polword”),

⁵ http://www.bip.nauka.gov.pl/g2/oryginal/2019_01/f269cd965bdd-7de20646728663c72c43.pdf [data dostępu: 25.01.2019 r.].

- 5) we Włoszech
 - w Turynie (Uniwersytet Turyński),
- 6) w Chinach
 - w Pekinie (Pekiński Uniwersytet Języków Obcych – Katedra Języka Polskiego),
- 7) na Białorusi
 - Zjednoczenie Społeczne „Polska Macierz Szkolna” na Białorusi,
- 8) we Francji
 - w Paryżu (Sorbonne Université – Centre de civilisation polonaise).

W sumie na całym świecie działa 39 podmiotów uprawnionych. Prowadzą one działalność usługową, organizując – w terminach wyznaczonych przez PKDs.PZJPjO – państwowe sprawdziany z jpjo.

Jak widać, najbardziej konkurencyjny jest rynek warszawski, na którym działa 7 ośrodków egzaminujących: Uniwersytet Warszawski, Fundacja Nauki Języków Obcych „Linguae Mundi” i Uczelnia Łazarskiego – których wykładowcy zaangażowani byli w tworzenie zrębów systemu, a także: Politechnika Warszawska Studium Języków Obcych; Edu & More Sp. z o.o.; Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego; Szkoła Wyższa Psychologii Społecznej – Uniwersytet Humanistycznospołeczny.

Aby ubiegać się o status podmiotu uprawnionego, należy zapewnić sobie wsparcie przynajmniej jednej z osób posiadających „licencję” MNiSW – mogącej pełnić funkcję przewodniczącego komisji. Lista takich egzaminatorów jpjo obejmuje 69 osób (stan na 15.01.2019 r.).⁶ Specjaliści ci, ubiegając się o wpis na listę ministerialną, podali następujące afiliacje:

- Uniwersytet Warszawski – 11,
- Uniwersytet Łódzki – 9,
- Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej – 8,
- Uniwersytet Śląski – 8,
- Uniwersytet Wrocławski – 7,
- Uniwersytet Jagielloński – 6,
- Katolicki Uniwersytet Lubelski – 4,
- Uniwersytet Adama Mickiewicza – 3,
- Uniwersytet Rzeszowski – 3,
- Fundacja „Linguae Mundi” – 2,
- Politechnika Warszawska – 2,
- Uczelnia Łazarskiego – 1,
- Biuro Uznawalności Wykształcenia i Wymiany Międzynarodowej – 1,
- Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego – 1,
- Edu & More – 1,
- Uniwersytet Turyński – 1,
- Czarnomorski Uniwersytet Narodowy – 1.

⁶ http://www.bip.nauka.gov.pl/g2/oryginal/2019_02/e969b8225f1f55c1939c455c80e690b0.pdf [data dostępu: 25.01.2019 r.].

W wypadku Uniwersytetu Warszawskiego egzaminatorami wpisanymi na listę są: Jolanta Aulak, Piotr Kajak, Joanna Prędotą, Magdalena Stasieczek-Górna, Justyna Zych, Anna Domańska, Małgorzata Malinowska, Paulina Potasińska, Agnieszka Wronowska, Dorota Zackiewicz – reprezentujący Centrum „Polonicum” – oraz Samanta Busiło – reprezentująca Instytut Polonistyki Stosowanej.

Pozostałymi członkami komisji egzaminacyjnych są na UW doświadczeni pracownicy naukowcy i dydaktyczni na co dzień pracujący w Centrum „Polonicum”, Instytucie Sławistyki Zachodniej i Południowej, Instytucie Polonistyki Stosowanej i Instytucie Języka Polskiego Wydziału Polonistyki UW, a także sprawdzeni współpracownicy Centrum „Polonicum”. Wszystkie te osoby biorą udział w wewnętrznych szkoleniach oraz zyskują nowe doświadczenie w czasie egzaminów. Egzaminatorzy reprezentujący UW, oprócz udziału w egzaminach, poszerzają zakres swojej współpracy z PKds.PZJPjO: współtworzą moduły egzaminacyjne, zdobywają uprawnienia wizytatorów, prowadzą szkolenia dla nowych kadr czy też biorą udział w pracach zespołu ewaluującego jakość oceniania prac pisemnych.

Warto także przypomnieć, że profesorowie Wydziału Polonistyki UW: Stanisław Dubisz oraz Jerzy Podracki są aktualnymi bądź byłymi członkami oraz wiceprzewodniczącymi Państwowej Komisji Poświadczania Znajomości Języka Polskiego jako Obcego i/lub Państwowej Komisji ds. Poświadczania Znajomości Języka Polskiego jako Obcego.

Osobą uprawnioną do reprezentowania wnioskodawcy – Uniwersytetu Warszawskiego (uczelni prowadzącej studia w zakresie filologii polskiej) – jest Dziekan Wydziału Polonistyki, a koordynatorem wydziałowym jest Centrum Języka Polskiego i Kultury Polskiej dla Cudzoziemców „Polonicum”. Przedstawicielem jednostki koordynującej jest Piotr Kajak. Poziomy biegłości językowej, zgłoszone we wniosku UW, to: 1) A1, A2, B1, B2, C1 i C2 – w grupie dostosowanej do potrzeb osób dorosłych; 2) A1, A2, B1 i B2 – w grupie dostosowanej do potrzeb dzieci i młodzieży.

W złożonym przez nas wniosku niezwykle ważną była informacja o sposobie zapewnienia niezbędnych do przeprowadzenia egzaminu warunków lokalowych i technicznych. Nasz Wydział dowiódł, że dysponuje odpowiednimi warunkami w tym zakresie, niezbędnymi do przeprowadzenia egzaminu bez zakłóceń, umożliwiającymi samodzielne rozwiązywanie zadań przez osoby przystępujące do egzaminów i sprawdzenie umiejętności rozumienia ze słuchu, z uwzględnieniem potrzeb osób niepełnosprawnych.

Podmiot Uprawniony UW, dzięki współpracy z Biurem ds. Osób Niepełnosprawnych UW, przeprowadził egzaminy dla osób wymagających wyjątkowego potraktowania przez komisję (oprócz osób z dysleksją przeegzaminowano także kandydata niewidomego). Uniwersytet Warszawski tradycyjnie pozostaje przyjaznym miejscem dla kandydatów zgłaszających tzw. specjalne potrzeby.

Głęboko zmieniony system zaczął działać we wrześniu 2016 r., kiedy to posiadające uprawnienia państwowe centra egzaminujące zorganizowały, na zlecenie „nowej” Państwowej Komisji ds. Poświadczania Znajomości Języka Polskiego jako Obcego, egzaminy certyfikatowe – z uwzględnieniem zasad i warunków ujętych w znowelizowanej *Ustawie*. Do tej pory przeprowadzono 9 sesji egzaminacyjnych. Do egzaminów w Polsce i za granicą przystąpiło 11 115 osób, czyli więcej niż w ciągu 11 lat „starej” certyfikacji (10 029). Świadczy to niewątpliwie o ciągłym i coraz większym zainteresowaniu poświadczaniem znajomości naszego języka. Liczba 1632 osób przeegzaminowanych na czterech poziomach zaawansowania (B1 – C2) w Podmiocie Uprawnionym Uniwersytet Warszawski, dzięki wysiłkom Centrum „Polonicum”, pozwala nam stwierdzić, iż na tle wszystkich centrów egzaminacyjnych jesteśmy jednym z głównych ośrodków. Warto to podkreślić, pamiętając o silnej warszawskiej konkurencji (6 podmiotów poza UW). Drugim, co do liczby zdających, miejscem jest Centrum Języka i Kultury Polskiej w Świecie Uniwersytetu Jagiellońskiego (818 osób), na trzeciej pozycji znalazło się Centrum Nauczania Języka i Kultury Polskiej (Uczelnia Łazarskiego w Warszawie, 794 osób), dalej Szkoła Języka i Kultury Polskiej Uniwersytetu Wrocławskiego (785 osób), a za nią kolejny warszawski ośrodek – Fundacja i Szkoła Nauki Języków Obcych „Linguae Mundi” (713 osób). Ogólnie we wszystkich stołecznych placówkach uprawnionych do przeprowadzania egzaminów certyfikatowych z jpjo zdawało 4346 osób, co daje niemal 40% wszystkich zdających.

Władysław T. Miodunka w swojej monografii pt. *Glottodydaktyka polonistyczna. Pochodzenie – stan obecny – perspektywy*⁷ dość dużo miejsca poświęcił systemowi certyfikacji języka polskiego jako obcego. Opisując ów system, stwierdził, iż certyfikacja z wielu względów stanowi zjawisko wyjątkowe w całej historii nauczania jpjo. Krakowski badacz z całkowitym przekonaniem dowiódł, że jest ona innowacją przełomową, o charakterze strategicznym, mającą wpływ na cały proces nauczania i uczenia się jpjo.

Zgadza się ze stwierdzeniami W.T. Miodunki, mając możliwość spojrzenia na praktyczny wymiar pracy lektora / lektorki jpjo „przed certyfikacją” i „po niej”. Dorobek wypracowany w latach 2004–2015 przez ogólnopolski zespół, złożony z polonistów i neofilologów, powołany przez Ministerstwo Edukacji Narodowej, stanowi naszym zdaniem jedno z kilku największych dokonań glottopolonistycznego środowiska zawodowego. Działalność 10-osobowej Państwowej Komisji Poświadczania Znajomości Języka Polskiego jako Obcego oraz ponad 40-osobowego, ogólnopolskiego Zespołu Autorów Zadań i Egzaminatorów (podzielonego na grupy sprawnościowe, na autorów zadań i na egzaminatorów) doprowadziła do

⁷ W.T. Miodunka, *Glottodydaktyka polonistyczna. Pochodzenie – stan obecny – perspektywy*, Kraków 2016, s. 253–263.

tęgo, iż dokonał się jakościowy skok w standaryzacji programów nauczania, w przygotowaniu materiałów dydaktycznych,⁸ w testowaniu biegłości, a także przygotowaniu przyszłych kadr nauczycielskich. Dorobek ten z całą pewnością wywarł wpływ również na jakość nauczania, ponieważ pojawiło się obiektywne narzędzie weryfikacji procesu dydaktycznego.

Warto także zauważyć, że doszło do zmiany sposobu myślenia lektorów jppo o własnym języku. Jego prestiż wzrósł w naszych (własnych) oczach, bo zyskaliśmy nową możliwość tworzenia porównań i odniesień (do innych języków obcych), a także nowe narzędzie promocji polskiej kultury. Dodatkową wartością było to, iż certyfikacja przyczyniła się do zacieśnienia relacji między specjalistami reprezentującymi najważniejsze ośrodki akademickie w Polsce, historycznie odpowiedzialnymi za rozwój i stan glottodydaktyki polonistycznej. Certyfikacja dopełniła proces rozpoczęty przez Stowarzyszenie „Bristol”.

Od 2012 r. egzaminy certyfikatowe z jppo funkcjonują – jak stwierdza W.T. Miodunka – jako egzaminy doniosłe, dzięki wejściu w życie *Ustawy o obywatelstwie polskim*.⁹ Na jej podstawie od ubiegających się o polskie obywatelstwo wymaga się potwierdzenia znajomości polszczyzny certyfikatem wystawionym przez PKPZJPjO (obecnie – PKds.PZJPjO).¹⁰ Naturalne jest więc to, że zwiększyła się liczba osób przystępujących do egzaminu. Krakowski badacz podaje następujące dane: w 2012 r. liczba zdających po raz pierwszy od 2004 r. przekroczyła 1000 i wyniosła 1113 osób; w roku 2013 – egzamin zdawały 2073 osoby, w roku 2014 – 1987 osób, w roku 2015 – 1970 osób.¹¹ Okres działalności zreformowanego systemu potwierdza tendencję rosnącego zainteresowania poświadczaniem znajomości jppo. Co prawda w pierwszym roku funkcjonowania nowego systemu zdających było 1111, ale wówczas zorganizowano tylko dwie sesje egzaminacyjne. W 2017 zdających było już 2790, natomiast rok 2018 przyniósł rekordową liczbę przeegzaminowanych – 5122.

Z rozmów ze zdającymi wynika, że stosunkowo niewiele osób pragnie tylko sprawdzić swoje umiejętności językowe. Ze środowiskowych obserwacji zaś wynika, że – w przeciwieństwie do czasu sprzed zmiany *Ustawy* – obecnie znakomitą większość kandydatów przystępujących do egzaminów stanowią ludzie ubiegający się o obywatelstwo polskie. W procedurze temu towarzyszącej niezwykle istotne jest, jak wiemy, urzędowe

⁸ Por. spis podręczników i pomocy dydaktycznych znajdujący się na stronie Szkoły Języka i Kultury Polskiej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, <http://www.sjikip.us.edu.pl/pl/biblioteka-lektora/>

⁹ Dz.U. 2012, poz. 161.

¹⁰ W.T. Miodunka, *Glottodydaktyka polonistyczna*, s. 254–255. Egzaminy doniosłe autor definiuje jako takie egzaminy, „od których zdania zależy uzyskanie dostępu do innych, ważnych społecznie wartości, liczących się w danym kraju (edukacyjnych, prawnych, ekonomicznych)”.

¹¹ Tamże.

(państwowe) poświadczenie znajomości polszczyzny przynajmniej na poziomie B1.

Zgodnie z danymi przedstawionymi przez W.T. Miodunkę¹² w latach 2004–2015 egzaminy certyfikatowe zdawało 10 029 cudzoziemców i obywateli polskich na stałe zamieszkałych za granicą (na poziomie B1 – 6093 osoby, na poziomie B2 – 2 893, a na poziomie C2 – 1041 osób). Przypomnijmy, że odkąd egzaminy te funkcjonują jako egzaminy doniosłe, czyli od 2012 r., gwałtownie wzrosła liczba zdających. W latach 2013–2015 do egzaminów (w kraju i na świecie) przystąpiło w sumie 6 030 osób.

Jak wyglądała zatem sytuacja w latach 2016–I poł. 2019 na samym Uniwersytecie Warszawskim – możemy sprawdzić w tabeli 1.

Od września 2016 do marca 2019 r. , w dziewięciu sesjach, egzaminy certyfikatowe na Uniwersytecie Warszawskim zdawały 1632 osoby. Najmniej liczny był egzamin w lipcu 2018 r. – przystąpiło 90 zdających; najliczniejszy – egzamin w maju 2018 r., który zdawało 339 osób. Egzaminu nie zdało 167 osób, trochę powyżej 10% kandydatów.

Około 73% decydowało się na poziom B1, ok. 20% na poziom B2, ok. 6% na poziom C1, a ok. 1% na poziom C2. Z danych za lata 2013–2014 wynika, że oceniono łącznie 4 058 cudzoziemców. Wśród nich było 2 993 kandydatów zdających na poziomie B1 (73,75%), 842 egzaminowanych na poziomie B2 (20,75%) i 223 zdających na poziomie C2 (5,5%). Porównanie ostatnich lat „starego” systemu oraz sytuacji zaistniałej w Podmiocie Uprawnionym UW pozwala na konstatację, iż potrzeby osób zgłaszających się na egzamin nie zmieniają się. Poziom zaawansowany interesuje stałą liczbę rejestrujących się na egzaminy, podczas gdy nieznacznie zwiększa się, kosztem poziomu średniego wyższego, grupa potrzebująca certyfikatu na poziomie B1. Jeśli zdanie egzaminu na tym poziomie jest wymagane przy składaniu wniosku o obywatelstwo, to nie dziwi pragmatyczna decyzja wnioskodawców, by zwiększyć szansę otrzymania urzędowego poświadczenia znajomości polszczyzny poprzez zapisanie się na test „łatwiejszy”. Z doświadczeń opisanych przez W.T. Miodunkę, byłego przewodniczącego PKPZJPjO, wynika przecież, że

w rzeczywistości duża część zdających na B1 znała polszczyznę na wyższym poziomie: B2 lub też C1 czy nawet C2. Potwierdziły to rezultaty egzaminów certyfikatowych na B1, a rozmowy prowadzone podczas egzaminów ustnych wskazywały, że niemal wszystkie z tych osób przyswajały sobie nasz język w bezpośrednich kontaktach z Polakami, trwających po kilka lat, a nie w trakcie formalnej nauki. Wiele osób musiało jednak samodzielnie pracować nad językiem polskim, co widać było zwłaszcza w pracach pisemnych.¹³

W sesji 1. „nowego” systemu, we wrześniu 2016 r., poziom B2 był najwyższym dostępnym, zarejestrowali się zatem na niego także niektórzy

¹² W.T. Miodunka, dz. cyt., s. 260.

¹³ Tamże, s. 255.

Tabela 1. Liczba osób, które przystąpiły do egzaminu certyfikатовego na Uniwersytecie Warszawskim

poziom	wrzesień 2016 (sesja I)	listopad 2016 (sesja II)	kwiecień 2017 (sesja III)	czerwiec 2017 (sesja IV)	listopad 2017 (sesja V)	maj 2018 (sesja VI)	lipiec 2018 (sesja VII)	listopad 2018 (sesja VIII)	marzec 2019 (sesja IX)	SUMA
B1	118	161	151	82	131	260	69	141	76	1189 (ok. 73%)
B2	34	22	27	18	30	65	16	58	52	322 (ok. 20%)
C1	-	10	11	6	18	14	5	13	29	106 (ok. 6 %)
C2	-	-	-	-	6	-	-	9	-	15 (ok. 1%)
SUMA	152	193	189	106	185	339	90	221	157	1632
nie zdali	17	27	21	8	22	33	2	24		167
	11,20%	13,98%	11,11%	7,54%	11,89%	9,73%	2,22%	10,85%		10%

kandydaci zaawansowani językowo. Od sesji 2. PKds.PZJPjO wprowadziła egzamin na poziomie C1 oraz przyjęła zasadę, iż egzamin dla poziomu C2 będzie organizowany tylko raz w roku (w listopadzie). Liczba kandydatów wybierających poziom C2 na pewno wzrośnie, jednak można przyjąć bezpieczne założenie, że nie przekroczy kilkunastu (oczywiście, mowa o naszym ośrodku). O ile zainteresowanie poziomem C1 przedstawia się dość stabilnie, o tyle na lepszą frekwencję na poziomie B2 mogłoby mieć wpływ ograniczenie dostępu do poziomu B1. To ograniczenie wynika stąd, że zgodnie z wymogami PKds.PZJPjO każda osoba zdająca musi zajmować określoną przestrzeń. Upraszczając: typowa uniwersytecka sala wykładowa na 200 osób mieści stu zdających egzamin certyfikacyjny. Zdarza się więc taka sytuacja, że nawet podmioty–uczelnie wyższe nie są w stanie przyjąć ponad dwustu kandydatów na jednym poziomie, bo jest to logistycznie niezwykle skomplikowane, zwłaszcza w ciągu roku akademickiego, gdy odbywają się regularne zajęcia na kilka lub kilkanaście setek studentów i to one muszą się odbyć przede wszystkim.

Uniwersytetowi Warszawskiemu udało się przeprowadzić największy egzamin w sesji 6. Przy naszych możliwościach kadrowych i lokalowych byłibyśmy w stanie regularnie organizować egzaminy nawet na ponad 400 osób, jednakże nie zapominamy o dwóch bardzo istotnych sprawach. Po pierwsze – Centrum „Polonicum”, jako część Wydziału Polonistyki UW, nie jest przedsiębiorstwem prywatnym i w pierwszej kolejności realizuje określoną zasadami akademickimi misję. Po drugie – jako ośrodek świadomy swojego znaczenia w środowisku oraz mający historyczny udział w kształtowaniu pejzażu certyfikacji, bardzo staramy się prowadzić tzw. solidarnościową politykę względem innych, konkurencyjnych ośrodków. Głęboko wierzymy w to, iż dzięki aktywnym działaniom na polu certyfikacji pozostałe podmioty uprawnione poszerzą swoje doświadczenia i kompetencje, na czym zyska jakościowo cały system.

Wśród zdających na UW cudzoziemców największą grupę tworzyli kandydaci pochodzący z Ukrainy (ok. 48% zdających), Białorusi (ok. 19%) i Rosji (ok. 7%). Zdający pochodzący z krajów byłego ZSRR to ponad 77% wszystkich zdających. Słowianie zachodni i południowi (do testów przystąpili tylko: Słowacy, Bośniacy, Słowacy, Serbowie, Bułgarczy i Czesi) stanowili poniżej 2% zdających. Osoby polskiego pochodzenia zaś stanowiły ok. 0,5%.¹⁴

Dla porównania, w opisanych bardzo dokładnie przez W.T. Miodunkę latach 2013–2014 wśród zdających egzaminy cudzoziemców największą grupą byli ludzie pochodzący z Ukrainy: w 2013 r. stanowili aż

¹⁴ Przed 2015 r. statystyki ogólne uwzględniały zdających wywodzących się m.in. z USA, Francji i Niemiec (przystępujących do egzaminów w czasie tzw. sesji wyjazdowych), wśród których było wiele osób deklarujących swoją polskość – ok. 15% i w 2013, i w 2014 r. W „nowym” systemie ośrodki np. w Chicago i Nowym Jorku są odrębnymi podmiotami uprawnionymi.

49% wszystkich zdających, a w 2014 – ok. 40%. Kandydaci pochodzący z Ukrainy, Rosji i Białorusi w 2013 r. stanowili w sumie 68%, a w 2014 – 59% wszystkich zdających. Osoby pochodzące z krajów byłego ZSRR tworzyły dużą grupę – w 2013 r. blisko 73% zdających, a w 2014 – 65%. Porównując dane z lat 2013–2014 oraz 2016–18, warto sięgnąć do spostrzeżenia W.T. Miodunki, który pisał, co następuje:

Te liczby jednoznacznie świadczą o tym, że możliwość starania się o obywatelstwo polskie wykorzystywali głównie cudzoziemcy pochodzący z krajów byłego ZSRR, którzy zdecydowali się uregulować swój status prawny w RP, zamieniając kartę stałego pobytu na obywatelstwo kraju należącego do Unii Europejskiej. Można zaryzykować stwierdzenie, że podobnie jak to było w przeszłości, tak i teraz obywatelstwo polskie oraz warunkująca je znajomość polszczyzny dawały pośrednio status obywatela Unii Europejskiej.¹⁵

Jak widać, nie zanosi się na to, by w najbliższej przyszłości doszło do radykalnej zmiany ani w kwestii wyboru poziomów, ani w kwestii pochodzenia osób ubiegających się o certyfikat poświadczający znajomość polszczyzny. Jeśli nie pogorszy się społeczno-polityczna sytuacja Rzeczypospolitej Polskiej, czeka nas, egzaminatorów i organizatorów egzaminów, przynajmniej kilka lat przewidywalnych certyfikacji.

Bibliografia

- A. Domańska, *Certyfikat z polskiego – droga do unifikacji i jakości nauczania* [w:] V Międzynarodowa Konferencja Edukacyjna, *Jezyki obce w kontekście współczesnych wyzwań i perspektyw*, Ustroń 2009, materiały opublikowane online: <http://www.kms.polsl.pl/prv/spnjo/referaty/domanska.pdf>
- P. Kajak, *System certyfikacji języka polskiego jako obcego po 2015 roku: doświadczenia Podmiotu Uprawnionego Uniwersytet Warszawski* [w:] *Spotkania Polonistyk Trzech Krajów – Chiny, Korea, Japonia*, rocznik 2018/2019, red. Yongdeog Kim, Seul 2018, s. 389–397.
- W.T. Miodunka, *Glottodydaktyka polonistyczna. Pochodzenie – stan obecny – perspektywy*, Kraków 2016.
- W.T. Miodunka, *Wartość języka polskiego na międzynarodowym rynku edukacyjnym i na rynku pracy* [w:] E. Lipińska, A. Seretny (red.), *Z zagadnień dydaktyki języka polskiego jako obcego*, Kraków 2006, 323–331.
- G. Zarzycka, *Wpływ egzaminów certyfikатовych z języka polskiego jako obcego na status polszczyzny w świecie oraz na zmiany w glottodydaktyce polonistycznej*, „Rozprawy Komisji Językowej ŁTN” t. LXII, 215–228.

¹⁵ W.T. Miodunka, dz. cyt., s. 255.

***State certification examinations in Polish as a foreign language
at the University of Warsaw (since 2015)***

Summary

Since June 2004, foreigners and Polish citizens residing permanently abroad may certify their command of Polish as a foreign language with a state certificate of language proficiency. In 2015, the PFL certification system underwent thorough changes. A new Państwowa Komisja do spraw Poświadczania Znajomości Języka Polskiego jako Obcego (State Commission for the Certification of Proficiency in Polish as a Foreign Language) was appointed, and entities authorised for conducting examinations were established in compliance with the amended laws. One of them is the University of Warsaw with the highest number of examinees taking the “new” certification examination to date at four levels (B1–C2). Interest in certifying one’s command of Polish is constantly growing and the aim of this paper is to present the scale of this undertaking in the Authorised Entity University of Warsaw against other examination centres.

Trans. Monika Czarnecka